

УДК 338.48:379.8

Миронов Ю. Б.

yuriy@myronov.com, ORCID: 0000-0002-9015-506X

Researcher ID: E-9613-2019

*к.е.н., доц., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

Свидрук І. І.

irena_svidruk@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-3099-6449

Researcher ID: F-8502-2019

*д.е.н., проф., професорка кафедри менеджменту,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО ТУРИЗМУ

Анотація. Статтю присвячено огляду ідеї креативного туризму за допомогою творчих видів діяльності (мистецтва, музики, фотографії, кулінарії тощо) та обґрунтуванню передумов для розвитку креативного туризму. Визначено сутність креативності та її особливості у сфері туризму. Найкращою дефініцією є така: креативний туризм – це подорож, спрямована на отримання зацікавленого й автентичного досвіду, зі спільним навчанням у царині мистецтва, спадщини або особливого характеру простору, і вона забезпечує зв'язок із тими, хто проживає в цьому місці та створює цю живу культуру. Огляд особливостей креативного туризму дозволяє стверджувати, що креативний туризм набуває популярності завдяки своїм освітнім та культурним аспектам. З'ясовано, що в Україні креативний туризм перебуває в зародковому стані, проте, враховуючи факт, що вітчизняна культурна спадщина є багатогою, він стрімко розвивається та має яскраві приклади: Львівська майстерня шоколаду, Музей-майстерня у Тереховлі, клуби гончарства та ліпки, галереї та музеї, кулінарні заклади із проведенням майстер-класів тощо. Оглянуто елементи інституційної підтримки розвитку креативного туризму в Україні та зазначено, що уряд надає фінансування проектам розвитку туристичної інфраструктури та створення нових пам'яток. Обґрунтовано, що для подальшого розвитку креативного туризму в Україні необхідно вирішити низку проблем, основними з яких є наступні: недостатня обізнаність українців про креативний туризм; нестача додаткових інвестицій в інфраструктуру та маркетингові кампанії, які сприятимуть розвитку вітчизняного креативного туризму. Подальші дослідження доцільно зосередити на проблемах удосконалення теоретико-методологічного забезпечення механізмів розвитку креативного туризму, його інституційної підтримки, проектуванні нових дестинацій та розробленні нових туристичних маршрутів, їх економічному обґрунтуванні, розробленні та впровадженні практичних рекомендацій із розвитку креативного туризму в Україні.

Ключові слова: туризм, креативність, креативний туризм, творчий туризм, туристична дестинація.

Myronov Yuriy

yuriy@myronov.com, ORCID: 0000-0002-9015-506X

Researcher ID: E-9613-2019

*Ph.D., Associate Professor, Associate Professor at the Department of Tourism
and Hotel&Restaurant Business,*

Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Svydruk Irena

irena_svidruk@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-3099-6449

Researcher ID: F-8502-2019

Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Management,
Lviv University of Trade and Economics, Lviv

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF THE CREATIVE TOURISM DEVELOPMENT

Abstract. The article is devoted to an overview of the creative tourism idea through creative activities (art, music, photography, cooking, etc.) and substantiation of the prerequisites for the creative tourism development. The essence of creativity and its peculiarities in the tourism sphere are defined. The best definition is the following: creative tourism is a journey aimed at gaining an engaging and authentic experience, with shared learning in the field of art, heritage or the special character of a space, and it provides a connection with those who live in the place and create this living culture. A review of the creative tourism features has shown that creative tourism is gaining popularity due to its educational and cultural aspects. It was found that creative tourism in Ukraine is in its infancy, but the fact is that the national cultural heritage is rich, it is developing rapidly and has bright examples: Lviv Chocolate Workshop, the Museum Workshop in Terebovlia, pottery and modeling clubs, galleries and museums, culinary establishments with master classes etc. The elements of institutional support for the creative tourism development in Ukraine are reviewed and it is noted that the government provides funding for projects to develop tourism infrastructure and create new attractions. It is substantiated that for the further creative tourism development in Ukraine it is necessary to solve a number of problems, the main of which are as follows: lack of awareness of Ukrainians about creative tourism; lack of additional investment in infrastructure and marketing campaigns that will promote the development of domestic creative tourism. Further research should focus on the problems of improving the theoretical and methodological support for the mechanisms of creative tourism development, its institutional support, designing new destinations and developing new tourist routes, their economic justification, and developing and implementing practical recommendations for the creative tourism development in Ukraine.

Key words: tourism, creativity, creative tourism, tourist destination.

JEL Classification: L83, Z32

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-36-03>

Постановка проблеми. Креативний туризм – це порівняно нова форма туризму, яка набула популярності в останні роки, оскільки мандрівники все більше прагнуть отримати цікаві та значущі враження. Креативний туризм заохочує мандрівників досліджувати власну творчість і більш змістовно спілкуватися з місцевою культурою, поєднуючи досвід навчання та залучення до творчої діяльності з досвідом відвідування нового місця призначення.

Ідея креативного туризму полягає в тому, щоб надати мандрівникам можливість дослідити та відчути місце призначення за допомогою творчих видів діяльності, таких як мистецтво, музика, фотографія, кулінарія тощо. Творчих туристів заохочують навчатися

новим навичкам, залучатися до місцевої культури та створювати щось унікальне під час свого перебування у туристичній дестинації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній туризмології практично відсутні ґрунтовні наукові дослідження питань креативного туризму, особливостей його розвитку, доступності туристичних дестинацій у світі та в Україні. Це пов'язане з невеликою популярністю цього напрямку у зв'язку з недостатнім розвитком інфраструктури креативного туризму, низькою поінформованістю населення, порівняно високою вартістю супутніх послуг. Попри це, динаміка розвитку даного виду туризму свідчить про те, що він є перспективним за сучасних умов. В українській та іноземній науковій і науково-популярній

літературі питанням розвитку креативного туризму присвячені публікації К. Баранової [1], Л. Божко [2], О. Радіонової, Л. Оболенцевої, С. Александрової [3], N. Duxbury [4], G. Richards [4; 6; 7], С. Raymond [5; 6], J. Wilson [5; 7] та деяких інших українських та закордонних авторів. Проте цей вид туризму все ж є слабо вивченим у науковому плані та потребує, на нашу думку, всестороннього дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення сутності, проблем та перспектив розвитку креативного туризму за сучасних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Креативність – це здатність людини до генерації нового шляхом розширення та трансформації бачення майбутньої реальності, це творче конструювання. Креативність передбачає творчий підхід (проектування) нових властивостей об'єкта із вже існуючих властивостей [8, с. 5]. Креативність – широкомасштабна тема, яка не оминула і сфери туризму, і, крім активного застосування креативності у бізнес-процесах туристичних підприємств, важливою тенденцією сучасного світового туризму став розвиток креативного (або творчого) туризму. Він базується на ідеї поєднання творчості та подорожей, надання туристам можливості відчути культуру та історію певного регіону через творчу діяльність. Креативний туризм надає мандрівникам унікальні та незабутні враження, а також можливість дізнатися про нові культури та звичаї.

Концепція креативного туризму як форма культурного туризму набула поширення на початку ХХІ століття [4–7]. За одним із визначень, це туризм, що пропонує відвідувачам можливість розвивати свій творчий потенціал за допомогою активної участі на курсах та навчанні, характерних для місця відпочинку, де вони проводяться [6, с. 18].

Відповідно до визначення Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), “креативний туризм – це подорож, спрямована на отримання зацікавленого й автентичного досвіду, зі спільним навчанням у царині мистецтва, спадщини або особливого характеру простору, і вона забезпечує зв'язок з тими, хто проживає в цьому місці та створює цю живу культуру” [9].

Як зазначає К. А. Баранова, особливістю креативного туризму є “інтерактивність,

ознайомлення з новою культурою, яке відбувається безпосередньо з освоєнням навичок, властивих конкретному регіону. Завдання, яке стоїть перед подорожуючими такого роду – постаратися повністю зануритися в новий світ, з усіма його звичаями і традиціями, і навіть бути готовим до освоєння різного роду занять. Наприклад, навчитися танцювати або відкрити секрети приготування національних страв” [1, с. 180].

Л. Д. Божко підкреслює, що креативний туризм є самодостатнім продуктом, який у залежності від поставлених завдань легко змінює формат і тематику, залишаючись креативним по своїй суті і цілепокладанню. Програми креативного туризму можуть наповнювати маршрути турів, подієві заходи, екскурсії та дозвіллевий час мандрівників. Вони комфортно поєднують у собі як романтично-ностальгічні настрої, так і мрії про наше майбутнє [2, с. 4].

Креативний туризм – це форма туризму, яка зосереджена на культурному та творчому досвіді, такому як мистецтво, музика, їжа та ремесла. Креативні туристи – це мандрівники, які прагнуть дослідити культуру та творчість місця призначення, беручи участь у таких заходах, як малювання, виготовлення кераміки, уроки кулінарії та вивчення традиційних ремесел.

До особливостей креативного туризму слід віднести наступні (рис. 1).

Принципи креативного туризму базуються на ідеї, що подорож має бути активним досвідом, а не пасивним. Творчих туристів заохочують зануритися в культуру, яку вони відвідують, і активно залучатися до неї через творчу діяльність. Це можна зробити, беручи участь у майстер-класах, семінарах чи заняттях, які пропонують місцеві жителі, або просто досліджуючи місцевість на власних умовах.

Творчі (креативні) туристи часто шукають унікальний досвід, який неможливо знайти в іншому місці. Вони можуть зупинитися в бутік-готелях або відвідати місця, які зазвичай не відвідують інші туристи. Творчі туристи також часто беруть участь у майстер-класах або заняттях, які пропонують місцеві мешканці, щоб дізнатися про традиційні ремесла чи техніки, характерні для місцевості, яку вони відвідують. Крім того, творчі туристи можуть шукати можливості для культурного обміну та діалогу з місцевими жителями, щоб

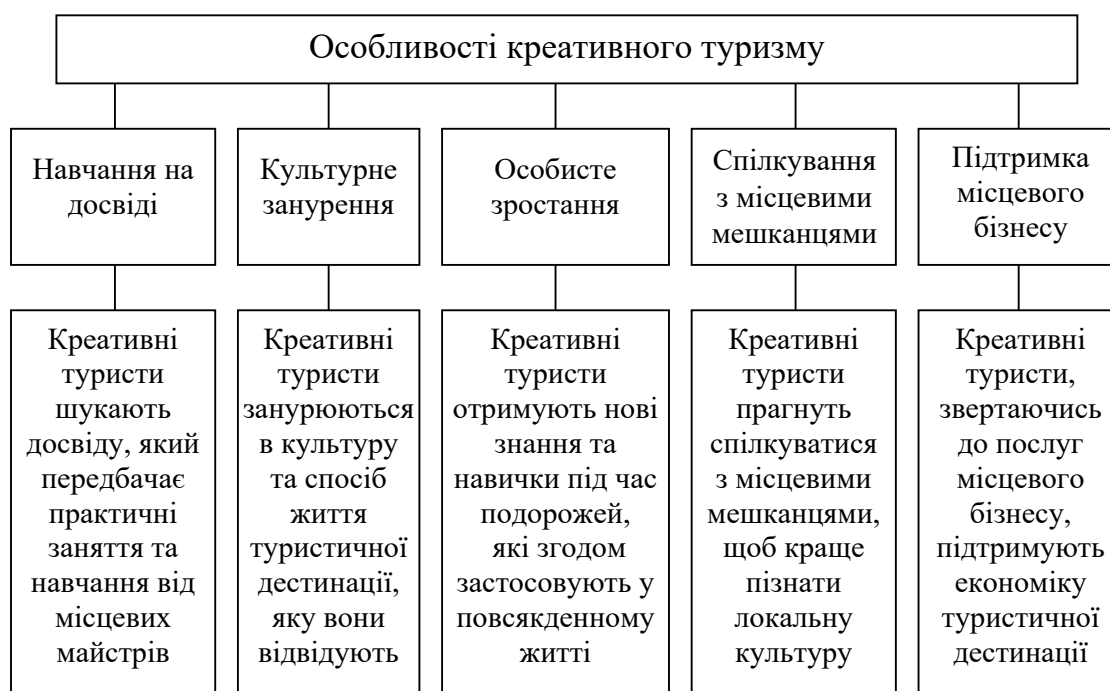

Рис. 1. Особливості креативного туризму

Джерело: побудовано авторами

отримати уявлення про різні традиції та способи життя.

Важливо вказати на контексти творчості в туризмі (рис. 2).

У світі креативний туризм набуває популярності завдяки своїм освітнім та культурним аспектам. Він став популярним серед молодих людей, які шукають нових вражень і хочуть досліджувати різні культури. Творчий туризм надає мандрівникам можливість залучитися до місцевої культури через семінари, курси або інші заходи, пов'язані з місцевою культурою. Цей вид туризму також сприяє культурному обміну між туристами та місцевими жителями, що може допомогти побудувати мости між різними культурами.

В Україні креативний туризм все ще перебуває в зародковому стані, але він набирає обертів завдяки своєму потенціалу для економічного зростання та створення робочих місць.

Україна має багату культурну спадщину (матеріальну та нематеріальну), яку можна дослідити за допомогою креативного (творчого) туризму. Відвідувачі можуть познайомитися з традиційними видами українського мистецтва, такими як українські писанки, вишивка, ткацтво, гончарство та різьблення по дереву, взяти участь у майстер-класах, які проводять місцеві художники чи ремісники,

які спеціалізуються на традиційних українських ремеслах. Яскравими прикладами слугують: Львівська майстерня шоколаду, відома своїми "солодкими" майстер-класами, Музей-майстерня у Терехові (вилиття гіпсових фігурок, виготовлення ляльок-мотанок, розпис порцелянового посуду та екошумок, миловаріння), численні клуби гончарства та ліпки тощо.

Креативні туристи також можуть досліджувати колоритне сучасне мистецтво України. По всій країні є численні галереї та музеї, які демонструють роботи сучасних українських художників. Відвідувачі також можуть взяти участь у майстер-класах від сучасних українських митців та дізнатися про їхні техніки та стилі.

Україна відома своєю смачною кухнею, яка є однією з головних принад для багатьох туристів. Творчі туристи можуть брати участь у кулінарних майстер-класах чи пройти кулінарні курси від місцевих кухарів, щоб навчитися готувати традиційні українські страви, такі як борщ чи вареники.

Щодо інституційної підтримки розвитку креативного туризму в Україні, Уряд вживає певних заходів для підтримки розвитку креативного туризму, зокрема надаючи фінансування таким проектам, як розвиток туристичної інфраструктури та створення нових

Рис. 2. Контексти творчості в туризмі

Джерело: побудовано авторами на основі [2]

пам'яток. Крім того, Україна має багату культурну спадщину, яку можна досліджувати за допомогою творчих занять, таких як уроки малювання чи майстер-класи з танців. Втім, в Україні відсутня будь-яка програма розвитку креативного туризму, як і креативний туризм не виділений окремим видом в українському законодавстві (зокрема, у Законі України “Про туризм”). Для подальшого розвитку креативного туризму в Україні необхідно вирішити ще низку проблем. Одним із таких викликів є недостатня обізнаність українців про креативний туризм. Крім того, існує потреба у додаткових інвестиціях в інфраструктуру та маркетингові кампанії, які сприятимуть розвитку креативного туризму в Україні.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Креативний туризм – відносно нове поняття, яке в останні роки привертає все більше уваги в Україні. Це подорожі до спеціалізованих destinations, щоб відчувати місцеву культуру, мистецтво та спосіб життя за допомогою таких видів діяльності, як малювання, кулінарія, музика та інші, що дає можливість відвідувачам можливість дізнатися про місцеву культуру та звичаї, беручи участь у творчій діяльності. Потенціал для креативного туризму в Україні величезний завдяки її різноманітній культурній спадщині та широкому спектру заходів, доступних

для відвідувачів. Креативні туристи знайдуть багато можливостей для комунікації з місцевими мешканцями, досліджуючи унікальну культуру та історію України через творчі заняття. Загалом за належного інвестування та просування креативний туризм має великий потенціал для зростання як у світі, так і в Україні. Це може забезпечити захоплюючий досвід для мандрівників, а також допомогти місцевим громадам, створюючи робочі місця та стимулюючи економічне зростання.

Перспективними для подальших досліджень, на думку авторів, є питання удосконалення теоретико-методологічного забезпечення механізмів розвитку креативного туризму, його інституційної підтримки, проєктування нових destinations та розроблення нових туристичних маршрутів, їх економічне обґрунтування, розробка і впровадження практичних рекомендацій із розвитку креативного туризму в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранова К. А. Креативний туризм як інноваційний вид туризму. *Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 23 квітня 2021 р.). Херсон : ХДАЕУ, 2021. 327 с. С. 180–182.
2. Божко Л. Д. Креативний туризм: постнекласична варіація культурного туризму. *Доз-*

вілля та туризм у постнекласичній перспективі : матеріали методологічного міждисциплінарного Інтернет-семінару (м. Полтава, 3 грудня 2020 р.). Полтава : ПУЕТ, 2021. 109 с. С. 3–7.

3. Радіонова О. М., Оболенцева Л. В., Александрова С. А. Креативність і туризм: діалектика взаємозв'язку (міжнародний досвід). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 29. С. 138–141.

4. Duxbury N., Richards G. A Research Agenda for Creative Tourism : monograph. Cheltenham : Edward Elgar Publishing Limited, 2019. 224 p.

5. Raymond C., Wilson J. Creative Tourism in New Zealand: the Practical Challenges of Developing Creative Tourism. London : Routledge, 2007. P. 145–157.

6. Richards G., Raymond C. Creative Tourism. *ATLAS News*. 2000. Vol. 23. Pp. 16–20.

7. Richards G., Wilson J. Developing Creativity in Tourist Experiences: a Solution to the Serial Reproduction of Culture? *Tourism Management*. 2006. Vol. 27. P. 1209–1223.

8. Svydruk I. I., Ossik Yu. I., Prokopenko O. V. Creative Management: Theoretical Foundations : monograph. Chorzów : Drukarnia Cyfrowa, 2017. 144 p.

9. Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism: Discussion Report of the Planning Meeting for the 2008 International Conference on Creative Tourism UNESCO, 2006. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000159811>.

REFERENCES

1. Baranova, K. A. (2021), Kreatyvnyj turizm iak innovatsijnyj vyd turyzmu, *Suchasnyj stan ta potentsial rozvytku industrii hostynnosti v Ukraini* : materialy I Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Kherson,

23 kvitnia 2021 r.), KhDAEU, Kherson, 327 p., pp. 180–182.

2. Bozhko, L. D. (2021), Kreatyvnyj turizm: postneklasychna variatsiia kul'turnoho turyzmu, *Dozwillia ta turizm u postneklasychnij perspektivi* : materialy metodolohichnoho mizhdystsyplinarnoho Internet-seminaru (m. Poltava, 3 hrudnia 2020 r.), PUET, Poltava, 109 p., pp. 3–7.

3. Radionova, O. M. Obolentseva, L. V. and Aleksandrova, S. A. (2020), Kreatyvnist' i turizm: dialektyka vzaiemozviazku (mizhnarodnyj dosvid), *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. vyp. 29, pp. 138–141.

4. Duxbury N. and Richards G. (2019), A Research Agenda for Creative Tourism : monograph, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 224 p.

5. Raymond C. and Wilson J. (2007), Creative Tourism in New Zealand: the Practical Challenges of Developing Creative Tourism, Routledge, London, pp. 145–157.

6. Richards G. and Raymond C. (2000), Creative Tourism, *ATLAS News*, vol. 23, pp. 16–20.

7. Richards G. and Wilson J. (2006), Developing Creativity in Tourist Experiences: a Solution to the Serial Reproduction of Culture? *Tourism Management*, vol. 27, pp. 1209–1223.

8. Svydruk, I. I. Ossik, Yu. I. and Prokopenko, O. V. (2017), Creative Management: Theoretical Foundations: monograph, Drukarnia Cyfrowa, Chorzów, 144 p.

9. Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism: Discussion Report of the Planning Meeting for the 2008 International Conference on Creative Tourism UNESCO, 2006. Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000159811>.

Стаття надійшла до редакції 04 березня 2023 р.